

מלאכת דש

המלאכה במשכן

לאחר קצירת התבואה, הגיע השלב של ניתוק הגרגירים מהקש ומהתבן להם הם מחוברים, איך עשו את זה? חבטו במקלות על החיטה, ועל ידי החבטה, הגרגירים והפסולת התנתקו זה מזה.

הגדרת המלאכה

ניתוק האוכל מבית מקום גידולו, בדרך של דישה.

בירור פרטי המלאכה

אם נאמר שכל ניתוק של אוכל המחובר לבית גידולו, נחשב כדש, א"כ לכאורה יהיה אסור לנתק שיני שום מהראש שלהם, וכן יהיה אסור לפצח אגוזים, ולתלוש ענבים מהאשכול וכו'... האם זה באמת כך?

כדי לענות על שאלה זו צריך לדעת דבר נוסף, לא כל ניתוק של מאכל מבית גידולו נכלל במלאכת דש, אלא דווקא אם הפעולות הללו נעשות **בשלב של יצירת האוכל ולא בשלב של ההכנה שלו לאחר שנוצר**. (אורחות שבת פ"ד הערה ד, ע"פ האגלי טל ושביית השבת ועוד).

לסיכום: יש שני כללים בהגדרת המלאכה: א. ניתוק אוכל ממקום גידולו. ב. דרך דישה ולא דרך אכילה.

לדוגמא...

פירוק התבואה מן השיבולים, אסור כיון שהוא שייך לשלב של יצירת האוכל.

פירוק וקילוף של קטניות, כגון ניתוק שעועית ואפונה מתרמיליהם, שייך לשלב של יצירת האוכל והוא בכלל המלאכה, אלא א"כ גם התרמיל ראוי לאכילה שאז אין כאן ניתוק אוכל מבית גידולו אלא אוכל מאוכל ואינו בכלל המלאכה (סי' שיט ס"ק כא במשנ"ב).

ניתוק שיני שום מהראש פיצוח אגוזים, פירוק וקילוף של קטניות, וכן תלישת ענבים מהאשכול שלהם, שייך לשלב של הכנת האוכל, ואינו בכלל מלאכת דש (אורחות שבת פ"ד, חזו"ע ח"ד עמ' ק).

אופנים שונים במלאכה

סחיטת פירות

סחיטה היא בעצם פעולה של דישה, למה? כיון שעל ידי שסוחטים את הפרי מנתקים את המיץ, ומגלים אותו. וזה בדיוק כמו הניתוק של החיטה מבית גידולה.

יש **שני פירות בלבד** שסחיטת המיץ שלהם אסורה **מן התורה**. זיתים, וענבים. הסיבה לכך היא, משום שלמשקה הנסחט מהם יש חשיבות של משקה מן התורה. שמן ויין.

כיון שהמשקה מקבל שם חדש וחשוב, זה מראה שבעצם המשקה הוא לא חלק ממש מהפרי אלא הוא חלק נפרד ממנו גם כשהוא עדיין מכונס בתוך הפרי. ממילא, הפרדת המשקה מהפרי היא בדיוק כמו הפרדת גרגירי חיטה מהתרמיל שלהם שם החיטה נחשבת **למין אחד**, התרמיל נחשב **למין אחר**, ושניהם **מחוברים יחד**.

שאר הפירות חוץ מזיתים וענבים, כיון שכאשר סוחטים את הפרי או הירק אין למשקה שם וחשיבות לעצמו אלא הוא נקרא בשם הפרי כמו 'מיץ רימונים', 'מיץ תותים', 'מיץ תפוזים' וכן.

הלאה, המשקה **לא נחשב** כחלק נפרד מהפרי וממילא כאשר סוחטים אותו זה **לא נחשב** פעולת הפרדה **בין שני מינים**, וזה לא דומה לחיטה שם **מפרידים** את הגרגיר מן התרמיל שהם **שני מינים שונים**.

כתוצאה מכך, מן התורה יהיה מותר לסחוט מיץ שאר פירות. **אבל חכמים אסרו זאת** משום שבדעת בני אדם הפעולה של סחיטת שאר פירות דומה לסחיטת זיתים וענבים, ואם נתיר להם סחיטת שאר פירות, הם עלולים להיכשל בסחיטת זיתים וענבים האסורה מן התורה (סי' שכ סעיף א).

סחיטת פירות לתוך אוכל

כיון שלמדנו שכל המושג של דש נאמר רק בניתוק שני מינים מחוברים. מותר לסחוט פירות לתוך אוכל. כיון שכאשר סוחטים את הפרי לתוך האוכל, ההתייחסות לפרי היא כאוכל ולא כמשקה. ואם כך אין כאן הפרדה בין שני מינים.

כאשר המטרה של הסחיטה היא להשתמש במיץ הנסחט **כמשקה בפני עצמו** כמו לסחוט רימונים או תותים לתוך כוס, יהיה אסור לעשות זאת. אבל כאשר אנו סוחטים את הפרי לתוך מאכל כמו סלט וכדומה, במקרים כאלה יהיה מותר לעשות זאת משום שהמיץ הנסחט נחשב **כמאכל ולא כמשקה**.

נדגיש: לסחוט פירות לתוך כוס יהיה אסור **גם** אם המטרה היא לשפוך את תכולת הכוס **מיד אחר כך** לתוך מאכל כמו סלט וכדומה, משום שכל זמן שלא שפכנו את המשקה אל תוך המאכל, המיץ נחשב כמשקה בפני עצמו (סי' ש"כ סעיפים א-ד).

סחיטת לימונים

הבית יוסף כותב, שלמשקה הנסחט מהלימון אין שם של משקה, אלא כמו אוכל, וכשם שמותר לרוס את הלימון לפרוסות, כך גם מותר לסחוט את המיץ של הלימון.

ויש שני טעמים מדוע לא מתייחסים למיץ של הלימון כמשקה אלא כחלק מהלימון עצמו: א. שלא שותים לימון לבד אלא מערבים אותו במשקה אחר. ממילא אין עליו שם של משקה. ב. לא סוחטים לבד אלא סוחטים ישירות למשקה.

לטעם א. באמת גם היום מותר כיון שהדרך לשתות רק עם מים.

לטעם ב. היום כן סוחטים בפני"ע.

הלכה: השולחן ערוך כותב שמותר לסחוט לימונים. והמשנה ברורה כותב שאסור כיון שיש לחוש לטעם השני (ש"כ סעיף ו).